

Z P R A V O D A J

Vydává
Národní informační,
vzdělávací
a osvětové středisko
bezpečnosti práce
při Výzkumném ústavu
bezpečnosti práce, v. v. i.

www.suip.cz www.ceskyfocalpoint.cz

číslo 4/2021

www.bozpinfo.cz www.vubp.cz

AKTUÁLNÍ INFORMACE Z KONTROLNÍ ČINNOSTI SÚIP V OBLASTI AGENTURNÍHO ZAMĚSTNÁVÁNÍ

Systematické provádění kontrol na úseku agenturního zaměstnávání patří mezi stálé priority SÚIP od počátku jeho činnosti. Adresáty kontrol jsou agentury práce se všemi typy povolení ke zprostředkování zaměstnání, tedy jak agentury práce dočasně přidělující své zaměstnance za účelem výkonu práce k uživatelům, tak i agentury práce, které se zabývají vyhledáváním zaměstnání pro fyzické osoby a zaměstnanců pro zaměstnavatele, či agentury práce zabývající se poradenskou a informační činností v oblasti pracovních příležitostí. Protože zákon ukládá povinnosti i uživatelům, provádí orgány inspekce práce souběžně kontroly také u těchto subjektů. Cílem kontrolní činnosti v oblasti agenturního zaměstnávání je i v roce 2021 přimět agentury práce a uživatele, aby dodržovali pracovní právní předpisy a předpisy o zaměstnanosti, a to především intenzivní a efektivní kontrolní činností spojenou s osvětou a poskytováním poradenství. Zákoník práce i zákon o zaměstnanosti ukládají agenturám práce a uživatelům řadu poměrně přísných povinností, které jsou povinni splňovat. Z tohoto důvodu jsou oblasti, které orgány inspekce práce u agentur práce, případně uživatelů, kontrolují, velmi rozsáhlé. Jedná se zejména o kontroly v oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru, o kontroly v oblasti pracovní doby a doby odpočinku, dále pak o kontroly v oblasti odměňování, náhrady mzdy nebo platu a cestovních náhrad. Je také kontrolováno, zda pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného (agenturního) zaměstnance nejsou horší než pracovní a mzdové podmínky srovnatelného kmenového zaměstnance uživatele. Orgány inspekce práce také kontrolují plnění povinností vůči Generálnímu ředitelství Úřadu práce ČR, a to zejména zasilání roční informace o činnosti agentury práce, povinnosti doložit v zákonné lhůtě doklad o sjednání pojištění proti úpadku agentury práce, informování o změnách názvu, sídla, osoby odpovědného zástupce atd.

Prozatímní výsledky kontrol za letošní rok ukazují, že mezi nejčastější porušení patří, stejně jako v předchozích letech, nezajištění srovnatelných podmínek dočasně přidělených zaměstnanců agentur práce se zaměstnanci uživatele, dále pak nedodržení termínů při zasilání hlášení Generálnímu ředitelství Úřadu práce ČR či nedostatky v dohodách o dočasném přidělení mezi agenturami práce a uživateli.

Kontroly v oblasti agenturního zaměstnávání patří k obsahově i časově nejrozsáhlejšími kontrolám, protože v případě, že se jedná o zprostředkování zaměstnání formou přidělování k výkonu práce k uživateli, týkají se kontroly několika subjektů. Kromě plánovaných kontrol provádějí orgány inspekce práce

také kontroly na základě podnětů od občanů či mimořádné kontroly na základě aktuálních požadavků MPSV či Generálního ředitelství Úřadu práce ČR. V roce 2021 se mimo jiné jednalo o mimořádnou kontrolní akci MPSV s názvem Férová práce, při které bylo zkontrolováno 167 hlavních zaměstnavatelů a vždy byly zkontrolovány také všechny agentury práce, které k danému zaměstnavateli přidělovaly své zaměstnance.

Mgr. Michaela Rybová
úsek inspekce PVP
Státní úřad inspekce práce

BEZPEČNOST PRÁCE V SOUVISLOSTI S PROVOZEM ELEKTRICKÝCH ZAŘÍZENÍ

Vzhledem k množství pracovních úrazů, které každý rok Státní úřad inspekce práce (dále jen SÚIP) eviduje, mimo jiné i těch, které souvisejí s provozem elektrických vyhrazených technických zařízení, jsou pro každý rok cíleny kontroly do oblastí s vyšším výskytem těchto úrazů. Při kontrolách se pak inspektoři zaměřují nejen na striktní dodržování legislativních požadavků stanovených zákonodárcem, ale také působí preventivně (ať již samotnou přítomností na pracovištích, tak i osvětou, konzultací či pedagogickým působením na zaměstnavatele).

Pro rok 2019 byly kontroly směřovány zejména do oblastí zemědělských podniků, a to výhradně takových, u kterých dochází při jejich činnosti k pohybu vozidel či mechanismů v ochranných pásmech elektrických vedení NN, VN a VVN (se zaměřením na seznamování zaměstnanců s požadavky bezpečnosti při činnostech v ochranných pásmech elektrických vedení, např. při žních, manipulaci s břemeny pomocí mechanizace atd.). V rámci tohoto úkolu bylo inspektory provedeno 715 kontrol. Při těchto kontrolách bylo zjištěno celkem 1 915 nedostatků a v rámci kontrol navrženo 165 technicko-organizačních opatření (dále jen TOO). Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo inspektoráty práce ve 401 případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o inspekci práce), opatření

k odstranění zjištěných nedostatků. Nejčastěji porušenými předpisy byl zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákoník práce) – v 980 případech (konkrétně v souvislosti s vyhledáváním rizik na pracovišti a školením zaměstnanců), zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o BOZP) – v 827 případech a vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhl. č. 48/1982 Sb.) – v 571 případech. V 11 případech byly zjištěné nedostatky takového charakteru, že za ně oblastní inspektoráty práce uložily sankci v celkové výši 216 000 Kč.

V průběhu této kontrolní činnosti bylo velmi pozitivně ze strany kontrolovaných subjektů přijato i doporučení inspektorů uvedené v prezentaci Rizika při použí-

vání vozidel a mechanismů v ochranných pásmech elektrických vedení, která je volně přístupná na adrese <https://www.csres.cz/CZ/prevence>.

V roce 2020 byly kontroly směřovány zejména do oblasti zpracování dřeva (strojní řezání, frézování, broušení atd.), kde je mimo riziko úrazu elektrickým proudem také ve větší míře riziko vzniku požáru či výbuchu hořlavých prachů. Do počtu provedených kontrol zasáhla opatření související s výskytem pandemie covid-19. V rámci tohoto úkolu bylo inspektory provedeno 413 kontrol. Při těchto kontrolách bylo zjištěno celkem 1 143 nedostatků a bylo v rámci kontrol navrženo 86 TOO. Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo inspektoráty v 98 případech uloženo (podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce) opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Nejčastěji porušenými předpisy byly zákoník práce – v 541 případech (konkrétně v souvislosti s vyhledáváním rizik na pracovišti a školením zaměst-

nanců), vyhl. č. 48/1982 Sb. – v 375 případech a zákon o BOZP – v 275 případech. V 12 případech byly zjištěné nedostatky takového charakteru, že za ně oblastní inspektoráty práce uložily sankci v celkové výši 123 000 Kč.

Z výše uvedeného vyplývá, že kontroly zaměřené na oblasti, ve kterých dochází ke zvýšenému výskytu úrazů, jsou správně směřovány, a do budoucna bude tento trend zachován.

Ing. Aleš Klumper
úsek inspekce BOZP
Státní úřad inspekce práce

NELEGÁLNÍ PRÁCE CIZINCŮ S PADĚLANÝMI DOKLADY

Cizinci ze zemí Evropské unie (dále jen EU) mají v případě zájmu o zaměstnání v České republice (dále jen ČR) velmi obdobné podmínky, jako by se jednalo o občany ČR. Pro pobyt na území ČR nepotřebuje občan EU žádné povolení, jeho jedinou povinností je registrace na cizinecké policii, a to nejpozději do 30 dnů po příjezdu. Rozdílná situace platí pro cizince (neobčany EU).

Podle ust. § 89 odst. 1 a odst. 2 zákona o zaměstnanosti, pokud tento zákon nestanoví jinak, může být takový cizinec přijat do zaměstnání a zaměstnáván, je-li držitelem platné zaměstnanecké karty, karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance nebo modré karty, nebo má-li platné povolení k zaměstnání vydané krajskou pobočkou Úřadu práce a platné oprávnění k pobytu na území České republiky.

O vydání výše uvedených povolení či karet k zaměstnání je třeba požádat příslušnou státní instituci a zároveň doložit požadovanou dokumentaci. Tento proces je tedy nesrovnatelně delší a administrativně náročnější než v případě zaměstnávání občanů EU.

Zejména z těchto důvodů se inspektoráty práce setkávají při kontrole a následné správní činnosti s falzifikáty jak občanských průkazů členských států EU, tak povolení k zaměstnání.

Velmi častým případem je prokazování se cizinců rumunským občanským průkazem. Výjimkou ovšem nejsou ani falzifikáty občanských průkazů Bulharska, Maďarska či Polska. Tyto falzifikáty bývají inspektorům předloženy při samotné kontrole – ve fyzické podobě, či přímo kontrolovanou osobou – nejčastěji formou naskenovaného falzifikátu. Z většiny těchto falzifikátů je již okem patrné, že se nejed-

ná o originální doklady. Nejčastější odlišnosti bývají: špatně zvolené barvy, odlišný typ písma či například chybně zvolená doba platnosti průkazu.

V případě, že zaměstnavatel umožní cizincům, kteří se prokazují falešnými doklady, výkon závislé práce, aniž by byly splněny podmínky podle ust. § 89 zákona o zaměstnanosti, umožní těmto cizincům výkon nelegální práce podle ustanovení § 5 písm. e) bodu 2 zákona o zaměstnanosti. Zde je důležité zmínit, že právnická osoba a podnikající fyzická osoba za přestupek neodpovídá, pokud prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možné požadovat, aby přestupku zabránila. Zaměstnavatel musí tedy ve vlastním zájmu projevat dostatečnou míru obezřetnosti a před uzavřením pracovní smlouvy prověřit pravdivost cizincova tvrzení ohledně jeho totožnosti, zejména s ohledem na možnost citelného postihu za umožnění výkonu nelegální práce, za který mu může hrozit pokuta ve výši až 10 000 000 Kč, nejméně však 50 000 Kč.

Ovšem bez postihu nemusí zůstat ani cizinec, který si k práci v ČR dopomůže předložením padělaného dokladu. Za toto jednání lze cizinci uložit pokutu v rámci správního řízení, a to za výkon nelegální práce, ze strany orgánu cizinecké policie lze uložit trest vyhoštění a cizinci navíc hrozí i trestní řízení pro podezření ze spáchání trestného činu padělaní a pozměňování veřejné listiny.

Mgr. Šarlota Šarláková
právní oddělení
Oblastní inspektorát práce
pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj

ŠVARCSYSTÉM U NEDĚLNICKÝCH PROFESÍ

V rámci širší odborné i laické veřejnosti by mohla přetrvávat zobečněná představa, že praktiky označované jako tzv. švarcsystém, tedy faktické zaměstnávání fyzických osob disponujících formálním živnostenským oprávněním, jsou doménou pouze velkých výrobních průmyslových podniků a nekvalifikovaných dělnických pracovních pozic v nich zastávaných. Konkrétní poznatky z činnosti orgánů inspekce práce však ukazují, že tato domněnka není ani zdaleka pravdivá. Oblastní inspektorát práce pro Ústecký kraj a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem se v nedávné době při své kontrolní a správní činnosti setkal s případem, kdy byla hospodářská spolupráce na bázi švarcsystému navázána u takové obchodní společnosti a u takových pracovních pozic, kde to působilo vyloženě nečekaným až překvapivým dojmem.

V předmětné věci zdejší inspektorát kontrolou zjistil zaměstnávání živnostníků za situace, kdy jedna pracovnice vykonávala pro kontrolovanou osobu pracovní činnost dispečerky dopravy na základě smlouvy o poskytování přepravních služeb (kterou nadto s kontrolovanou osobou ani neuzavřela ona sama, nýbrž ji uzavřel její manžel) a jeden pracovník vykonával pro kontrolovanou osobu práci vedoucího oddělení dopravy na základě příkazní smlouvy. Inspektorát shledal při kontrole v pracovní činnosti obou dotyčných fyzických osob kumulativní naplnění všech znaků závislé práce ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 zákoníku práce a uzavřené obchodní smlouvy vyhodnotil jako simulovaná právní jednání, jejichž pravým účelem bylo zastřít skutečný stav věci odpovídající vztahu zaměstnavatele a zaměstnance.

Kontrola tak byla ukončena s kontrolním zjištěním konstatujícím umožnění výkonu nelegální práce podle ustanovení § 5 písm. e) bod 1 zákona o zaměstnanosti ve vztahu k oběma dotyčným fyzickým osobám. V navazujícím přestupkovém řízení byl obviněný inspektorátem uznán vinným, a to nejprve příkazem a následně také rozhodnutím, ze spáchání přestupku podle ustanovení § 140 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti, za což byla obviněnému uložena pokuta ve výši 445 000 Kč. Proti rozhodnutí inspektorátu podal obviněný prostřednictvím zmocněnce odvolání, o kterém bylo

Státním úřadem inspekce práce jakožto odvolacím správním orgánem rozhodnuto tak, že odvolání bylo zamítnuto a rozhodnutí inspektorátu bylo v podstatné části potvrzeno, protože se jedná o pravomocně skončené přestupkové řízení.

Rozhodujícím aspektem při právní kvalifikaci zmíněného případu byla podle správního uvážení inspektorátu míra začlenění obou dotyčných pracovníků do organizační struktury „zaměstnavatele“. V případě pracovnice, která vykonávala práci dispečerky dopravy, tato zcela standardně a na každodenní bázi spolupracovala s ostatními odděleními zaměstnavatele, jejichž požadavky na zajištění dopravy vyřizovala. U pracovníka vystupujícího v pozici vedoucího oddělení dopravy tento organizoval, řídil a kontroloval práci jemu podřízených zaměstnanců, ačkoliv sám formálně zaměstnancem nebyl, když jeho postavení bylo v rámci společnosti pouze fakticky respektováno. Z výše popsaných informací tak vyplývá, že na nelegální práci ve formě švarcsystému lze narazit i u takových pozic, u nichž je vyžadována značná kvalifikace.

Mgr. Stanislav Šálek
právní oddělení

Oblastní inspektorát práce pro Ústecký kraj a Liberecký kraj

Titulem Bezpečný podnik bylo v roce 2021 oceněno celkem šestnáct společností

Ačkoliv letošní rok byl opět ve znamení komplikací spojených s pandemií covid-19, přesto se našly firmy, které se rozhodly chránit zdraví svých zaměstnanců na pracovištích nad rámec povinností daných zákonem a zasloužit si tak čestný titul Bezpečný podnik.

Osvědčení, potvrzující skutečnost, že daná společnost je pro své zaměstnance skutečně bezpečným podnikem, se získává na dobu tří let, kdy po celou dobu je takto oceněná společnost pod zvýšeným dohledem inspektorů bezpečnosti práce. Pro firmy je získání takového ocenění prestižní záležitostí dokazující, že management takto oceněných společností považuje ochranu zdraví svých zaměstnanců za stejně důležitou jako ekonomické výsledky. Znamená to, že společnost má nejen zaveden systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, díky kterému docílila vyšší úrovně kultury a bezpečnosti práce, ale prokazuje i především funkčnost tohoto systému i ve skutečnosti, tedy vytváří opravdu bezpečná pracoviště pro své zaměstnance.

V České republice se v současné době prokazuje platným osvědčením celkem 73 společností (s dohromady 50 tisíci zaměstnanci), které přispívají zavedením a důsledným uplatňováním systémového pojetí řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ke snižování pracovní úrazovosti i nemocnosti svých zaměstnanců na minimum.

Neustálé zlepšování, které je jedním z požadavků programu, pomáhá docílit vyšší úrovně správné praxe v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a proto Ministerstvo práce a sociálních věcí a Státní úřad inspekce práce budou pokračovat v podpoře programu Bezpečný podnik.

Mgr. Richard Kolibač
tiskový mluvčí
Státní úřad inspekce práce

MALÉ ZAMYŠLENÍ NAD NĚKTERÝMI LEGISLATIVNĚ-TECHNICKÝMI NEDOKONALOSTMI PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ VZTAHUJÍCÍCH SE K ČINNOSTI ORGÁNŮ INSPEKCE PRÁCE

Činnost právníků působících v orgánech inspekce práce s sebou mnohdy může přinášet rozličné obtíže či výzvy. Právníci se při vedení přestupkových řízení často musejí utkávat s odbornou složitostí a rozsáhlostí jednotlivých případů, s důkazní nouzí či obstrukcemi ze strany obviněných apod. Tímto svým příspěvkem bych však rád upozornil na to, že práce právníků je často znesnadňována i určitými vadami v právních předpisech, jež sice často mají povahu toliko legislativně-technického opomenutí, pro formalizované přestupkové řízení však mohou představovat nezanedbatelnou těžkost.

V podmínkách činnosti orgánů inspekce práce lze z minulosti zmínit hned několik konkrétních příkladů těchto opomenutí – kupříkladu zejména existenci duplicitního označení dvou zákonných ustanovení jako § 5 písm. g) v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, či v souvislosti se správním trestáním nenovelizování zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, v důsledku čehož bylo v tomto zákoně i po účinnosti zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, ponecháno označení „správních deliktů“, a co bylo závažnější, zůstalo zachováno i speciální ust. § 36.

Tyto otázky jsou čtenářům z prostředí orgánů inspekce práce jistě známé. Kolegové, právníci, si dozajista vzpomenu, jaké mnohdy vzrušené debaty zmíněné problematiky s sebou přinášely. V případě bližšího zájmu nebo pro čtenáře pocházející z jiného prostředí lze vřele doporučit k přečtení i delší verzi tohoto příspěvku, ve které se podrobně jednotlivými nejenom výše zmíněnými, ale i dalšími, příklady legislativně-technických nedostatků zabývám. Rovněž se zde podrobněji zamyslím nad tím, jestli tyto měly nějaké konkrétní příčiny, a zdali by se jim nebylo možno nějakým způsobem do budoucna vyvarovat.

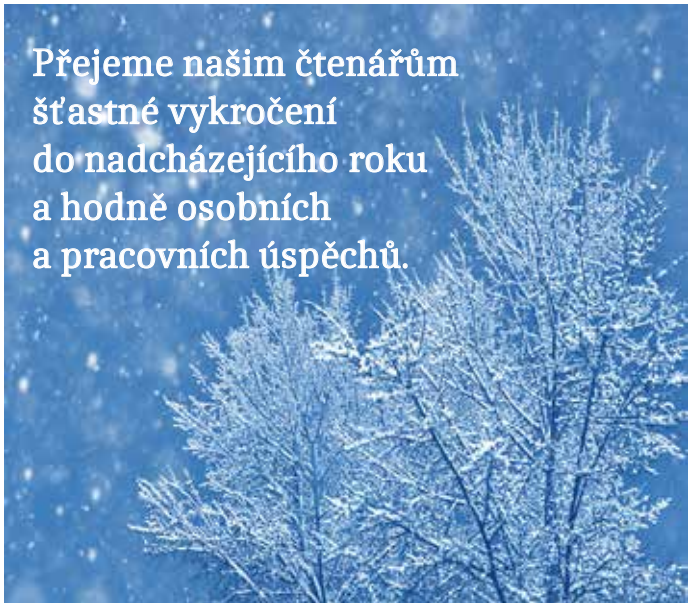
Kromě obecného závěru, že při vytváření jednotlivých právních předpisů by měla být dodržována obecná pravidla pro jejich tvorbu zakotvená v legislativních pravidlech vlády, mě konkrétně v souvislosti s výše zmíněnými problematikami napadají ještě dvě doporučení. Za prvé je podle mého názoru potřebné sledovat vzájemnou souvztažnost při schvalování jednotlivých souběžných novel určitého zákona, a to zejména v případech, pokud je podán pozměňovací návrh k novele. Za druhé se podle mého mínění může v řadě případů jevit jako nevhodné v rámci jedné novely spojit potřebné a nezbytně nutné

úpravy s úpravami potencionálně politicky spornými, v důsledku čehož může hrozit, že nedojde ke schválení celé novely, popř. k jejímu podstatnému zdržení. V této souvislosti bych rád zdůraznil, že toto není v žádném případě míněno jako kritika legislativců, jejichž činnosti si hluboce vážím. Jsem si vědom, že jejich práce není vůbec jednoduchá a že je složité ohlídat všechny potencionálně problematické aspekty.

V závěru tohoto svého krátkého zamyšlení bych rád poukázal na to, že je nutné si uvědomit, že legislativně-technická opomenutí mohou vyvolávat nejasnosti i u široké veřejnosti, v případě pracovního práva zejména u zaměstnavatelů a zaměstnanců jako primárních adresátů příslušných norem. Zatímco právníci působící v orgánech inspekce práce si s případnými nesnáze vždy nějak poradí, ostatně řešení právních problémů je jejich každodenním chlebem, tak široká veřejnost potřebné zkušenosti a znalosti nemá, a tato opomenutí ji tak mohou zmást a znejistit.

Mgr. Dalibor Válek
vedoucí právního oddělení
Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu

Tento příspěvek je pro Zpravodaj SÚIP zkrácen. Celý článek je k dispozici na www.suip.cz a www.bozpinfo.cz

Přejeme našim čtenářům
šťastné vykročení
do nadcházejícího roku
a hodně osobních
a pracovních úspěchů.